

SUBSTANTIVER (Navneord).

Substantiver kan betegne :

- Levende væsner (mus, fisk, træ)
- Ting (stol, gulv, maskine)
- begreber (lykke, kærlighed, grammatik)

Man kan sætte en eller et foran eller bagved et substantiv:
en stol, stolen, et hus, huset.

Navneordene kan deles i to grupper efter genus(køn).
Der findes fælleskøn (intet latinsk ord) og intetkøn (neutrum).

Fælleskøn:

- en stol
- en hat
- en mus

intetkøn:

- et bord
- et sjal
- et insekt

“En” eller “et” kaldes artikler (kendeord). Ved hjælp af dem kan man “kende” om substantivet står i fælleskøn eller intetkøn.

Læg mærke til, at man på dansk kun har to køn, i modsætning til f.eks. tysk, hvor man har tre køn, nemlig hankøn (maskulinum), hunkøn (femininum) og intetkøn (neutrum). Det danske fælleskøn svarer til det tyske hankøn og hunkøn tilsammen, og intetkøn er ens på de to sprog.

Substantivernes bøjning:

substantiverne bøjes i bestemt-ubestemt og ental-flertal

singularis - ental		pluralis - flertal	
ubestemt	bestemt	ubestemt	bestemt
en bil	bilen	flere biler	alle bilerne
et hus	huset	flere huse	alle husene
en kat	katten	flere katte	alle kattene
et træ	træet	flere træer	alle træerne
en uge	ugen	flere uger	alle ugerne
et år	året	flere år	alle årene
en cykel	cyklen	flere cykler	alle cyklerne
et bord	bordet	flere borde	alle bordene

Når der står et adjektiv (tillægsord) foran substantivet, gøres substantivet bestemt ved at sætte “den”, “det” eller “de” foran det. Eksempler:

- Den store hund.
- Det flotte hus.
- De grønne æbler.

Genitiv:

En særlig bøjning for substantivet er genitiv (tillægssald eller ejefald). Genitiv udtrykker som regel et ejendomsforhold og tilføjer endelsen -s til substantivet.

Eksempler:

- Fars pibe.
- Hundens halsbånd.
- Min mosters hat.
- Pigernes cykel.

Som det ses, kan genitivendelsen føjes til alle substantivets bøjningsformer. Substantiver, der i forvejen ender på -s får i stedet tilføjelsen ´ (apostrof) eller ´s eller ´es.

Eksempler:

- Et hus´ tagrende. (Evt. Et hus´s eller et hus´es. Den første form er bedst.)

Vokalskifte:

Under bøjningen kan der ske vokalskifte.

Eksempler:

- and- ænder
- gås-gæs
- mand-mænd
- hånd-hænder

Konsonantfordobling:

Kan også forekomme ved substantivets bøjning.

Eksempler:

- hat-hatten
- væg-væggen
- ryg-ryggen

Både vokalskifte og konsonansfordobling:

Eksempler:

- fod-fødder
- nat-nætter

Substantiver, der ender på -en, -el eller -er udgør et særligt problem. Nogle gange tilføjes et -e, og andre gange ikke. Der er ingen faste regler, begge dele er tilladt.

Eksempler:

- hilsen - hilsner eller hilsener.
- cykel - cyklen eller cykelen.
- kælder - kældren eller kælderen.

Fremmedord:

Ord af fremmed oprindelse kan have særlige bøjningsformer:

Eksempel:

- Leksikon-leksika
- pensum-pensa
- trick-tricks
- museum-museet.

Proprium (egennavne):

Navne på personer, steder, bøger, firmaer og lignende kaldes proprium (egennavne). De kan ikke bøjes som andre substantiver, kun i genitiv (ejefald).

Eksempler:

- Knud-Knuds
- Lego-Legos
- Vejle-Vejles
- Min Barndom - Min Barndoms.

Propier(egennavne) skrives altid med stort.

Ved toleddede propier (egennavne) skrives begge led med stort.

Eksempler:

- Ringkøbing Fjord
- Pippi Langstrømpe
- Vejle Boldklub

Ved treleddede propier (egennavne) skrives det første og de mere betydningsfulde led med stort. Ofte skrives det første og det sidste med stort.

Eksempler:

- Statens Museum for Kunst
- Den lille Havfrue
- Vejle og Omegns Husmoderforening

VERBER (Udsagnsord).

Et verbum betegner

en handling, altså noget, man gør (f.eks. at løbe, at save, at hoppe)

eller en tilstand (f.eks. at være, at blive, at have).

Verber kan bøjes i tid, og man kan sætte "jeg" foran.

Verbets bøjningsformer er følgende:

1. Imperativ (bydemåde):

Bydemåden er verbets korteste form og kaldes undertiden verbets stamme.

- Eks. Gå, løb, læs, skriv.
- Anvendt: Gå hen til købmanden!

2. Infinitiv (navneform):

Navneformen giver verbet i dets grundform, som vi præsenterer det i. Det anvendes desuden på mange måder i sproget.

Eksempler:

- At gå, at løbe, at læse, at skrive.

Anvendt i sproglig sammenhæng:

- Han elsker at svømme.
- Jeg bad dig om at komme her op.

3. Præsens (nutid):

Præsens udtrykker nutidshandlinger eller noget, der vil ske i fremtiden. Det kan også udtrykke noget, der sker gang på gang.

Eksempler:

- Jeg går, han løber, Søren læser, Inge skriver.
- Han kommer i morgen.
- Jeg cykler til stranden hver dag.

4. Præteritum (datid):

Præteritum betegner det, der er sket.

- Eks: Jeg gik, han løb, Søren læste, Inge skrev.

5. Perfektum participium (Kort tillægsform. Datids tillægsform):

- Eks.: Gået, løbet, læst, skrevet.

Perfektum participium bruges især til at danne sammensatte verber.

- Eks.: Jeg har læst, jeg er gået, jeg bliver vasket.

“Har”, “er” og “bliver” kaldes hjælpeverber,

Nar hjælpeverbet er “har” kaldes tiden “Før nutid”.

Men det er tilstrækkeligt at genkende formen som perfektum participium.

6. Præsens participium (Lang tillægsform, nutids tillægsform):

- Eks.: Læsende, løbende, gående.

På engelsk kaldes formen undertiden “-ing-form”:

Reading, running, walking.

Præsens participium kan indgå som en del af et sammensat verbum.

- Eks.: Han kommer løbende. Bilen kom kørende.

Men præsens participium kan også fungere som et adjektiv, tillægsord:

Det brændende hus. Den læsende pige.

Formskema for Verbet.

imperativ bydemåde	gå!	sov!	elsk!	tænk!	læs!
infinitiv navneform	(at) gå	(at) sove	(at) elske	(at) tænke	(at) læse
præsens nutid	(jeg) går	(jeg) sover	(jeg) elsker	(jeg) tænker	(jeg) læser
præteritum datid	(jeg) gik	(jeg) sov	(jeg) elskede	(jeg) tænkte	(jeg) læste
perfektum participium datids tillægsform	(jeg er) gået	(jeg har) sovet	(jeg har) elsket	(jeg har) tænkt	(jeg har) læst
præsens participium nutids tillægsform	(jeg er) gående	(jeg er) sovende	(jeg er) elskende	(jeg er) tænkende	(jeg er) læsende

Desuden kan verbet ofte findes i såvel aktiv som passiv form. I den aktive form er grundledet den handlende:

- eks.: jeg skubber.

I den passive form er grundledet den, det går ud over, altså genstand for handlingen:

- Eks.: jeg skubbes.

Man kan godt forstå det sådan, at i den passive form overtager det formelle grundled genstandsleddets rolle, medens det egentlige grundled ikke nævnes.

Eksempler på passive former:

- Han rammes af ulykke (nutid).
- hun blev hjulpet (datid med hjælpeverbet blev).

En anden måde at betragte verbet på er at afgøre, om det står i en form, som i sig selv kan danne grundlæg for dannelsen af en sætning. Man taler om verbets sætningsdannende former, som er følgende:

fortællemåde, imperativ (bydemåde) og konjunktiv (ønskemåde).

Indikativ (fortællemåde).

består af de to tidsformer: præsens (nutid) og præteritum (datid). Ingen andre tidsformer er sætningsdannende. Når den sætningsdannende form er præsens eller præteritum, dannes der en "rigtig" sætning med mindst grundled og udsagnsled.

- Eks: Jeg løber. Han gik.

Når der er tale om andre tider, vil der danne sig et "*hjelpeverbum*", som altid vil stå i enten præsens eller præteritum.

Eks: Jeg er gået. Jeg har spist. Jeg var løbet min vej. Jeg havde vasket op. Jeg vil holde op med at ryge.

Imperativ (bydemåde):

kan i sig selv udgøre hele sætningen, og har altså ikke noget grundled.

- Eks.: Gå! Kom! Sov!

Men den kan også rumme et eller flere ord udover verbet:

- Eks.: Ti stille! Hjælp ham! Vær sød! Gå din vej!

Konjunktiv (ønskemåde):

bruges ikke så tit mere. Den indeholder et ønske eller en opfordring.

- Eks: Han længe leve! Katten rive mig. Man henvende sig på kontoret.

Finite og infinitive former:

De sætningsdannende former kaldes "finite" former. De kan stå alene som udsagnsled. De ikke-sætningsdannende former kaldes "infinitive" former. De kræver et "hjelpeverb" for at stå som udsagnsled.

Eks.:

Finite former:

- Jeg sov. Erik kørte på cykel. Gå hjem og vug. Leg I bare.

Infinitive former:

- Jeg vil være dygtig. Jeg har spist. Jeg var gået hjem.

Fuldstændig oversigt (som de skal bøjes i fremtiden):

Tid	form	Ord	
	infinitiv navneform	(at) læse	at (sove)
Præsens nutid	præsens (nutidsform)	(jeg) læser	(jeg) sover
	præsens participium nutids tillægsform	(jeg er) læsende	(jeg er) sovende
Præteritum datid	præteritum (datidsform)	(jeg) læste	(jeg) sov
Perfektum før nutid	perfektum participium datids tillægsform	(jeg har) læst	(jeg har) sovet
plusquam- perfektum før datid		(Jeg havde) læst	(jeg havde) sovet
futurum fremtid	(infinitiv)	(jeg vil) læse	(jeg vil) sove
	Imperativ bydemåde	læs!	Sov!

I skemaet er passiv og konjunktiv udeladt. Begge former er blevet mere sjældne i det danske sprog. Passiv-formen erstattes ofte med en forbindelse med verbet "at blive".

- Eks.: Jeg drilles -> Jeg bliver drillet.

Konjunktiv er i det hele taget blevet sjældent og har altid samme udseende som infinitiv.

Mere om Infinitiv (navneform):

Infinitiv kan både optræde som en del af et verballed (udsagns-led):

- "Kom, nu skal vi gå". "Skal vi begynde nu?".

Eller som et selvstændigt led:

- Jeg elsker at cykle - objekt(genstandsled).
- At cykle er dejligt -Subjekt(grundled).

Mere om perfektum participium (datids tillægsform):

Perfektum participium kan optræde som et adjektiv(tillægsord):

- "Jeg er en slået mand".

Det kan også undertiden bøjes i genus(køn):

- Gale katte får revet skind - En reven gulerod.

Mere om præsens participium (nutids tillægsform):

Præsens participium kan også optræde som adjektiv (tillægsord):

- Den sovende mand.

Men formen kan også optræde som substantiv (navneord) og bøjes da delvist som et substantiv, eller optræde i en "erstatningsskikkelse" for de samme former:

- En besøgende-den besøgende-nogle besøgende-
- de besøgende- de besøgendes.

Sammensatte verber:

Vi danner sammensatte verber ved hjælp af perfektum participium eller præsens participium(spist, spisende) plus et hjælpeverbum (have, være, blive, ville, kunne, skulle, burde måtte). Derved dannes de tre "sammensatte" tider:

- Perfektum (før nutid)-Jeg har læst bogen.
- Pluskvamperfektum (før datid)- Jeg havde læst bogen.
- Futurum (fremtid)- Jeg vil læse bogen.

Futurum kan også udtrykkes ved hjælp af præsens(nutid):

- Jeg læser bogen i morgen.

Transitive og intransitive verber:

Nogle verber kan tage objekt (genstandsled):

- Jeg bager boller. Jeg går en tur.

De kaldes transitive.

Andre kan ikke tage objekt. De kaldes intransitive:

- Jeg vågner. Vinden suser.

Nogle transitive verber danner par med tilsvarende intransitive verber:

- Jeg vækker dig-Du vågner.
- Jeg sætter mig. Jeg sidder.
- Jeg lægger mig. Jeg ligger.

ADJEKTIVER. (Tillægsord.)

Adjektiverne kan være beskrivende tilføjelser til et substantiv:

- Eks: Det er et stort hus. Den gamle mand sov. Hun har røde kinder.

Adjektiverne kan også være mere bedømmende:

- Eks: Jeg så en uhyggelig film. Min kæreste er den sødeste. Varen er alt for dyr.

Adjektiverne kan stå lige foran det substantiv, det beskriver. Så er det attributivt:

- Eks: Den store hund savlede. De blanke vinduer skinnede.

De kan også stå frit i sætningen. Så er de prædikative.

- Eks: Hun er meget smuk. Vejret er dejligt.

Adjektiverne kan bøjes på 3 forskellige måder:

- **De kan bøjes i genus (køn) og tal. Så lægger de sig til substantivet (deraf det danske navn).**

fælleskøn singularis	intetkøn singularis	pluralis
en høj mast	et højt træ	flere høje træer
en rig mand	et rigt land	flere rige mænd
en sød hund	et sødt føl	flere søde føl
en gammel kone	et gammelt hus	flere gamle mænd

De kan bøjes i ubestemt og bestemt form:

ubestemt	bestemt(uafhængigt af genus)
et stort land	det store land
en stor mand	den store mand
et smukt hus	det smukke hus
en smuk kvinde	den smukke kvinde

- **De kan gradbøjes:**

Positiv(1.grad)	Komparativ(2.grad)	Superlativ(3.grad)
stor	større	størst
lille	mindre	mindst
kold	koldere	koldest
lys	lysere	lysest
Ved nogle bruges hjælpeordene: mere og mest.		
stille	mere stille	mest stille
spændende	mere spændende	mest spændende

De fleste adjektiver tilføjer et -e i superlativ(3.grad) bestemt form:

Du er højst- du er den højeste.

Adjektivet bøjes i bestemthed, når det står attributivt (foran substantivet):

- En god bog - den gode bog.

Men ikke når det står prædikativt (frit i sætningen):

- Bogen er god (ikke; bogen er gode, selv om bogen står i bestemt form.)

Når det drejer sig om bøjning i tal, bøjes adjektivet derimod i begge situationer:

- En god bog - nogle gode bøger (attributivt).
- Bogen er god - bøgerne er gode (prædikativt).

Enkelte adjektiver bøjes helt uregelmæssigt og passer altså ikke ind i de lovmæssigheder, man ellers kan iagttage:

Nogle passer kun delvist ind i skemaet.

Hvorved afviger følgende ord?:

Lilla, snu, fair, brun, trekantet, død, ru, ægte.

De tre hovedordklasser.

Substantiver, verber og adjektiver udgør de tre hovedordklasser. De rummer vidt forskelligt indhold og er også i deres væsen forskellige fra hinanden.

Sproget er skabt og skabes hele tiden af os mennesker. Det er således også delvist menneskets eget væsen, som kommer til udtryk i sprogets opbygning.

Vi tænker over verden. Ved hjælp af vores tanke prøver vi at systematisere vores oplevelser, at kategorisere dem, at give dem navn, eller at opfatte substansen i de ting, vi oplever. En særlig ordklasse er udtryk for denne trang, nemlig substantiverne, navneordene. Ved hjælp af dem kan vi skelne ting, planter, dyr eller mennesker, som vi har set, fra hinanden, vi kan opdele dem i grupper efter deres substans, skelne mellem f.eks. begreber som had og kærlighed på den ene side og ting som en stol eller et bord på den anden side.

Verbet er udtryk for en anden side af vores væsen. Verbet betegner enten en handling eller en tilstand. Det bringer aktivitet ind i sproget og knytter sig til tiden, som substantiverne knytter sig

til rummet. Det, at vi som mennesker lever i oplevelsen af et tidsforløb, og at det er forudsætningen for, at vi kan gøre noget, kan handle, kan man godt betegne som noget, der knytter sig til vores viljesliv. Viljen er forudsætningen for handlingen. Handlingen er det ydre, hvor viljen er det indre. Og der, hvor vi ikke så stærkt oplever tidsforløbet, oplever vi i stedet, at vi befinder os i en tilstand. F.eks. kan vi sige, at vi er. Vi behøver ikke at være noget bestemt, vi blot er i betydningen "at være til". Det er en tilstand, og det er udtryk for en mere neddæmpet oplevelse af tidsforløbet. Når vi befinder os i en tilstand, er vores vilje måske sovende, men den er alligevel underforstået til stede, fordi vi ved, at ingen tilstand er evig, men brydes på et tidspunkt af en handling, i hvert fald så længe vi lever.

Adjektivet er som tidligere nævnt enten beskrivende eller bedømmende. Men adjektivet er aldrig, eller i hvert fald næsten aldrig, rent beskrivende. Der ligger altid en vis grad af bedømmelse i det. "Et stort hus". Stort i forhold til hvad? Måske i forhold til det, vi ellers kender. Der er tale om en bedømmelse.

For at kunne bedømme, må vi kunne bruge vores følelser. Om noget er smukt eller grimt er at spørge, der afgøres i vores følelser. Og nogle adjektiver har en stærk tilknytning til følelsen, medens andre er mere objektive, f.eks. de adjektiver, der bruges om farver: blå, rød, gul osv, men altid med en vis grad af noget følelsesmæssigt, fordi følelsen er forudsætningen for bedømmelsen. En "følelsesløs bedømmelse" ville jo blot være en iagttagelse.

Man kan altså se en tilknytning mellem de tre hovedordklasser og det menneskelige væsens tankemæssige, viljesmæssige og følelsesmæssige sider.

Substantivet er udtryk for en verdensopfattelse, der ud fra tanken deler verden op i forskellige begreber og navngivne ting og væsner.

Verbet er det sproglige udtryk for vores evne til at handle, til at realisere vores vilje.

Adjektivet er følelsernes sted i sproget.

Prøv at undersøge forskellige tekster med henblik på hyppigheden af brug af de tre hovedordklasser. Undersøg en faglig tekst og se f.eks. hvor mange adjektiver, der bruges. Sammenlign med en roman eller et digt. Balancen i en tekst mellem ordklasserne kan sige noget om tekstens væsen og kvalitet.

PRONOMINER (Stedord).

Et pronomen (stedord) står i stedet for et andet ord, som regel et substantiv eller proprium (egennavn).

Der findes følgende typer:

1. Personlige pronominer (personlige stedord).
2. Possessive pronominer (ejestedord).
3. Relative pronominer (henførende stedord).
4. Refleksive pronominer (tilbagevisende stedord).
5. Demonstrative pronominer (påpegende stedord).
6. Interrogative pronominer (spørgende stedord).
7. Indefinitte pronominer (ubestemte stedord).

Pronominerne bøjes forskelligt, alt efter hvilken type der er tale om. Et specielt forhold gør sig gældende for de possessive pronominer. De ligner nemlig de personlige pronominer, og de kan også forstås som personlige pronominer i genitiv(ejefald).

Begge typer bøjes i person.

Personlige og possessive pronominers bøjning:

	Personlige (personlige)	pronominer (stedord)	possessive pronominer (ejestedord)
Kasus(fald)	nominativ grundledsfald	akkusativ genstandsfald	(svarer til genitiv - ejefald)
1. person singularis	jeg	mig	min-mit-mine
2. person singularis	du (De)	dig	din-dit-dine
3. person singularis	han, hun, den, det	ham, hende, den, det	sin-sit-sine hans, hendes, dens, dets
1. person pluralis	vi	os	vores vor-vort-vore
2. person pluralis	I	jer	jeres (jer-jert-jere)
3. person pluralis	de	dem	deres

Læg mærke til, at det possessive pronomen har en bøjning i genus (køn) og i tal.

I pluralis er de almindelige former vores, jeres og deres. Vor-vort-vore bruges stadig, men sjældent i daglig tale. jer-jert-jere bruges så at sige aldrig, og de tilsvarende bøjninger i 3. person, som ville være "der-dert-dere" findes ikke. I gammelt sprog kan man støde på "Eder" i 2. person alle kasus, og undertiden Eders i genitiv eller som possessivt pronomen.

Relative pronominer:

De relative pronominer (henførende stedord) viser tilbage til et ord eller udtryk, der har stået i den foregående sætning. De er således det tidligere ords repræsentant i den nye sætning.

De relative pronominer er følgende:

almindelige		mindre almindelige					
som	der	hvem	hvis	hvad	hvilken	hvilket	hvilke

Eksempler på brugen af relative pronominer:

- Det er dig, der skal vaske op.
- Huset, som jeg så, var stort.
- Fortæl alt, hvad I ved.
- Den dreng, hvis hund jeg passer, er kommet tilbage.
- Hun øver sig dagligt, hvilket er udmærket.

Refleksive pronominer:

De refleksive pronominer (tilbagevisende stedord).

De er følgende

sig (mig, dig, os, jer)	hinanden
-------------------------	----------

De refleksive pronominer viser tilbage til subjektet (grundledet), deraf det danske navn.

Eksempler:

- Han slog sig.
- Jeg tager mig sammen.
- Du morer dig.
- Vi hjælper hinanden.

Som det ses, er det de samme ord som de personlige pronominer (når undtages "hinanden"). Forskellen ligger i, hvilket subjekt (grundled), der er. Siger vi f.eks.: "Jeg slog mig" er der tale om et refleksivt pronomen.

Siger vi derimod: "Han slog mig" er det et personligt pronomen i akkusativ.

Demonstrative pronominer:

De almindeligste demonstrativer pronominer (påpegende stedord) er følgende:

den	det	de
denne	dette	disse

De demonstrative pronominer peger på et eller andet - deraf det danske navn "påpegende stedord".

- Denne mand...
- Dette hus...
- Sæt dig på denne stol, ikke den.
- Hun bor ikke i det hus, men i dette.

Interrogative Pronominer:

Interrogative pronominer (spørgende stedord).

De almindeligste er følgende:

hvem	hvad	hvilken hvilket hvilke	hvis
------	------	------------------------------	------

Eksempler:

- Hvad er klokken?
- Hvilken vej skal jeg gå?

Indefinitte pronominer (ubestemte stedord):

De almindeligste er:

anden	én	enhver	hver	ingen	ingenting	man	nogen
andet		ethvert		intet			noget
andre							nogle

Eksempler på anvendelse:

- Du er en værre én.
- Han har intet mistet.
- Vi fik en pølse hver.
- Enhver er sin egen lykkes smed.
- Man må ikke lyve.

KONJUNKTIONER (Bindeord.)

Konjunktionerne deles i to grupper.

1. Sideordnende konjunktion. Forbinder ord eller sætninger af samme slags.
2. Underordnende konjunktion. Indleder bisætninger.

De sideordnende konjunktioner er følgende:

og, eller, men, samt, for.

Eksempler:

- Manden og konen sov.
- Vil du have en cykel eller en knallert.
- Det sneede, og børnene byggede snehuler.
- Det regner ikke, men det stormer.
- Ikke løbe, men gå!
- Vigtig meddelelse til alle husejere samt deres lejere!

De underordnende konjunktioner er følgende:

at, da, dengang, efter at, end, for at, fordi, før, førend, hvis, hvorvidt, idet, inden, indtil, medmindre, mens, når, om, selvom, siden, skønt, som, som om, så at, uden at.

Eksempler :

- Jeg synes, at du skal lade være.
- Jeg står op, når det bliver lyst.
- Han slår sig, hvis han falder.
- Han slog sig, da han faldt.
- Hun skreg, fordi hun var bange.
- Bilen blev standset, idet den kørte gennem porten.
- Man skal smede, mens jernet er varmt.

!

NUMERALIER. (Talord).

Der er to slags numeralier:

1. mængdetal. Angiver et antal.
2. ordenstal. Angiver en rækkefølge.

Mængdetal	Ordenstal
en / et evt. én / ét	første
to	anden / andet
tre	tredie
fire	fjerde
fem	femte
tretten	trettende
fjorten	fjortende
tyve	tyvende
fyrre	fyrretyvende
halvtreds	halvtredsindstyvende
hundred / hundrede	hundrede
tusind / tusinde	tusinde

Numeralier kan også skrives som tal. De mest almindelige er arabertal, men også romertal bruges til særlige formål.

araber	romer	araber	romer	araber	romer
1	I	30	XXX	91	XCI
2	II	50	L	94	XCIV
5	V	40	XL	104	CIV
4	IV	45	XLV	150	CL
10	X	44	XLIV	140	CXL
9	IX	42	XLII	160	CLX
11	XI	60	LX	200	CC
15	XV	59	LIX	500	D
20	XX	56	LVI	400	CD
19	XIX	70	LXX	450	CDL
21	XXI	80	LXXX	1000	M
25	XXV	100	C	900	CM
24	XXIV	90	XC	1100	MC

PRÆPOSITIONER (Forholdsord).

Præpositioner (forholdsord) siger noget om forholdet mellem tidspunkter, ting, mennesker, dyr osv.

Eks: På bordet - på slaget 12. I min mave - i forgårs.

Oversigt over de almindeligste præpositioner:

ad	af	bag	blandt
efter	for	foran	forbi
fra	før	gennem	hos
i	igennem	imellem	imod
inden	indtil	langs	med
mellem	mod	om	omkring
over	på	siden	til
uden	under	ved	

Præpositioner danner præpositionsled (forholdsordsled) når de forbindes med en styrelse.

Eksempler:

præposition	styrelse	præposition	styrelse
på	taget	i	gryden
i	morges	ved	siden
med	vinden	om	aftenen

Præpositioner bøjes ikke.

Nogle ord kan både være præpositioner og tilhøre andre ordklasser, afhængig af den sammenhæng de optræder i.

Følgende ord kan være både præpositioner, konjunktioner (bindeord), og adverbier (biord):

Efter, for, fra, før, inden, om, siden, til, uden

Følgende ord kan være både præpositioner og adverbier:

Ad, af, foran, forbi, hos, i, igennem, imellem, imod, langs, med, omkring, over, på, under, ved

Følgende ord kan være både præposition og konjunktion:

Indtil

Følgende ord kan kun være præposition:

Blandt, gennem, mellem, mod

INTERJEKTIONER (udråbsord).

Interjektioner kan stå alene, de er altså i sig selv sætnings-dannende.

Eksempler: Av! Bang! Hallo! Puha! Øv! Hovsa! Hej! Hm! Bøh!

ADVERBIER (Biord).

Adverbier er den restordklasse, der omfatter ord, der ikke placeres under de andre ordklasser. Med undtagelse af fire adverbier (ofte, tit, længe, gerne) kan de ikke bøjes.

Ofte fortæller adverbierne om tid, sted eller grad:

tid	sted	grad
da, nu, straks, tit, ofte, snart, aldrig, altid, igen, når.	her, der, inde, ude, oppe, nede, hen, bort, frem, henne, hjemme.	ganske, forholdsvis, temmelig, ikke, næsten, næppe, forholdsvis, ret.

Adverbier kan knytte sig til:

Verber: Mændene arbejder hårdt.

Adjektiver: Det går ganske godt.

Adverbier: Drengen faldt næsten aldrig.

Nogle adjektiver(tillægsord) kan blive forvandlet til adverbier i særlige situationer:

Eks:

Han løb hurtigt.

Hun snakkede højt.